

ՏՐԻՎԱԿ

Դասավանդվող առարկաների եւ դասախոսների (1922 թ. նոյեմբեր)

21

Киев. 7 км, западнее села Борисовка
Береславского района Кировоградской
обл. в 1 км к югу от села Борисовка
расположен озеро Святое на реке
Борисовке, впадающей в реку
Днепр. На берегу озера расположены
две деревни: Святое и Борисовка.
На берегу озера Святое расположено
местечко Святое, в котором есть
одноименное село.

1. птицы водные и болотные — 2d. 9к. Голуби
2. лягушки и жабы — 4d. 7. Морские
3. биокомпактные организмы — 4d. 9d. Морские
4. Физика природы — 4d. 10. Морские
5. микробиология — 7d. 11. Морские
6. биология — 7d. 12. Морские
7. гидроакустика — 3d. Морские
8. метеор. и магнит. — 2d. 3. Морские
9. геология. геоморфология — 2d. 6. Морские
10. Зоология морская — 2d. 10. Морские
11. биодиверситет — 2d. 11. Морские
12. гидрография — 2d. 12. Морские
13. гидрохимия — 2d. 13. Морские

— определение местоположения и гидрографии
бассейна озера и предположение о гидрографии

ԹՎԵՐ ԵՎ ՓԱՍՏԵՐ

- ◆ 2002 - 2003 ուս. տարում համալսարանն ունի 12 ֆակուլտետ՝ բանասիրական, պատմաշխարհագրական (իրավագիտություն), մանկավարժություն և տարրական ուսուցման մեթոդիկայի (3 մասնագիտությամբ), հոգեբանություն և մանկավարժություն (2 մասնագիտությամբ), գեղարվեստական դաստիարակություն (2 մասնագիտությամբ), մշակույթի (13 մասնագիտությամբ), ուսու և ոռմանագերմանական բանասիրական (2 մասնագիտությամբ), Փիզիկա - մարենատիկա, կենսաբանություն, քիմիական, տեխնոլոգիա և ձեռնարկչություն, նախապատրաստական դասընթացներ (8 մասնագիտությամբ, հեռակա ուսուցման):
  - ◆ Համալսարանում այժմ գործում է 49 ամբիոն: Դասախոսների թիվը՝ 700, որից՝ ակադեմիկոսներ՝ 3, դոկտոր - պրոֆեսոր՝ 36, պրոֆեսոր՝ 22, գիտությունների թեկնածու - դոցենտ՝ 172, դոցենտ՝ 72, գիտությունների թեկնածու դասախոս՝ 23, դասախոս՝ 252, երեսուննեկ գիտությունների թեկնածու, ասիստենտ՝ 88 ասիստենտ:
  - ◆ Ընթացիկ ուսումնական տարում ուսանողների թիվը՝ 4651, որից՝ հեռակա ֆակուլտետում՝ 842:
  - ◆ Համալսարանը վերջին հինգ տարիներին տվել է 2898 շրջանավարտ:

Եղափակում

ԲԱՐԴ ՆԱԽԱԴԱՍՈՒԹՅԱՆ ԿԱՌՈՒՑՎԱԾՔԱՅԻՆ
ԱՌԱՋՎԱՀԱՏԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ ԱՍՎԱԾԱԾՆՉՈՒՄ*

Է. Ս. Սկրովյան

Գրերի գյուտից հետո հայերենը վերածվեց գրավոր խոսքի, այսինքն՝ խոսակցական ընդհանուր լեզուն համբես եկավ «գրավոր ձևով» և կռչվեց գրաբար:

Գրաքանակը պահպանվում է ՀՀ օրենսդրության մեջ՝ ի պահանջման դեպքում:

Թարգմանությամբ ներկայացվում էր օտար լեզուներով հրապարակված գրականությունը, որի բովանդակության գերակշիռ մասը վերաբերում էր այլ ժողովուրդների պատմությանը կամ ընդհանուր, առևլասարանական հարցերի, ինչպիսին Աստվածաշունչն էր:

Իսկ հայ մատենագրությամբ նախ և առաջ ստեղծվում էր հայոց պատմությունը՝ հայ ժողովրդի ծագման և հազարամյակների ու դարերի ընթացքում նրա ավանդած երկրի, օտարքներից իր հայրենիքը փրկելու և այն շենացնելու, կողուստների ու հաղթանակների, պետական կարգի և քրիստոնեական հայատի կենահաստատման պատմությունը:

Նորաատեղ գրավոր խոսքի այսպիսի տարրեր բովանդակությունները առաջ են բերում լեզվական համապատասխան ձևերու ու տարրերություններ:

Աստվածաշնչի և առհասարակ բոլոր տեսակի քարզմանություններում, բնականաբար, օտար լեզվական իրողությունների ազդեցությունը զգայի չափերի է հասնում, որի պատճառով տեղի են ունենուական իրողականությունների թե՛ բառապաշարի և թե՛ քերականական կառուցվածքի մեջ:

Վ. Առաքելյանը մաճրամասն քննության է ենթարկել աստվածաշին բառապաշարն ու բայազագությունը, բայի սեղը՝ մասնակիորեն քննութագրել է նաև օտար (հուն., երր., ասոր.) լեզվածնականությունը:

Սույն ուսումնասիրության նպատակն է՝ ներկայացնել բարդ նախադասության կառուցվածքայի որոշ դրսուրումները Աստվածաշնչից, որը հնարավորություն կտա զուգահեռներ անցկացնել ու համեմատություններ կատարել Աստվածաշնչի և մատենագրության համապատասխան կառույցների միջև ցույց տալու նրանցում եղած նամանություններն ու տարրերությունները, ոճական, քերականական արանձնահատկությունները:

Աստվածաշնչի լեզուն ճոխ է և հարուստ: Հասկանալի է, որ բարդ նախադասությունները և ճոխն են բարձրացնելու համար: Աստվածաշնչի լեզուն ճոխ է և հարուստ: Հասկանալի է, որ բարդ նախադասությունները և ճոխն են բարձրացնելու համար:

Իրեն բարդ նախադասությունների կառուցվածքի տարրերակիչ միջոցներ, ուշադրության ենք անում նրանց բաղադրիչների փոխհարաբերությունը, ստորոգման դժևորման առանձնահատկությունները, նախադասության անդամների արտահայտությունը, շարադասությունը, համաձայնությունը այլ հատկանիշներ:

* Աստվածաշունչ մատեան Հին և Նոր Կտորակարանաց, Երևան, Հայաստանի Աստուածաշնչային ընկերութիւն, 1997: (հիմքը՝ Աստվածաշունչ մատեան Հին և Նոր Կտորակարանաց լստ ճշգրիտ բարգմանութեան նախնեաց մերոց՝ համեմատութեամբ երբայսկան և լուսական բնագրաց, Վիեննա, 1929):

Նշված հաստկանիշների մեջ զիսավոր և առաջնային հաստկանիշ համարելով ստորոգումը՝ և ելակետ ընդունելով այն՝ Աստվածաշնչից առանձնացնում՝ ենք բարդ նախադասության կառուցվածքային մի քանի տեսակներ, որոնք, ի լրումն Աստվածաշնչի լեզվի և ոճի մինչ այժմ եղած բնութագրումների, կարող են նաև ուղենշել արծարծված նյութի հետագա ուսումնասիրության ընթացքը:

Բարդ նախադասության բաղադրիչները կառուցվում են՝

I. Լիարժեք ստորոգումով՝ անկախ բաղադրիչների հարաբերությունից, որոնք կարող են լինել.

I. Համարաս (նաև՝ միավորյալ). բարդ համադասական նախադասության բաղադրիչները հաջորդում են միմյանց առանց կանակցության միջեցների կամ հարաբերվում, կապակցվում են շաղկապմերով, որից էլ՝ բաղադրիչների գործածության տեսակները:

ա) Հարահարությամբ՝ Իմաստունք ծածկեն զիմաստութիւն, բերան յանդգնելոյ մերձ է ի բեկումն (Առ. Ժ 14): Սիրտ անզգամի ցաւ է կրեեաց իրոց, ոչ ուրախ լինի հայր ի վերայ որդույ անիրաւի, որդի իմաստուն ուրախ առնէ զմայր իր (Առ. Ժ 21): Իմ է խորհուրդ և զգուշութիւն, իմ է հանձար և զօրութիւն:

բ) Հաղկապով՝ Ի ճանապարհ արդարության գնամ, և ի մեջ շատաց արդարութեան շրջիմ (Առ. Ը 20): Իմաստուն կանայք՝ շինեցին տունս, իսկ անզգամք ծեռօք իրեանց կործանեցին (Առ. Ժ Դ 1):

գ) Հաղկապով, սակայն այն առանձնահատկությամբ, որ բաղադրիչներից մեկում ստորոգումն առնչվում է թեք հոլովով ենթակայի հետո, ինչպես՝ Չիցէ՞ ծեղ բաւական զգեղեցիկ արօսոն յառաջազոյն արածել, այլ և զնացեալ ճարակն ի ձենջ առ ոտն կոտորէիք և զգուրդ յստակ ըմպէիք (Եզեկ. Լ Դ 18): Բայց ծառայից ոչ է պարտ կորուկայլ հեղ լինել առ ամեննեսեան (Թուլք առ Տիմոթ. Բ 21):

2. Ստորադաս. Բարդ ստորադասական նախադասության ստորադաս բաղադրիչները, որպես կամոն, շարադասական սահմանափակություններ չունեն, թեև կիրառական հաճախականությամբ կարող են տարբեր դրսւարումներ ունենալ:

ա) Նախադաս՝ Որ հաստուցանէ չար փոխանակ բարույ, չար ի տանէ նորա մի պակասեսց (Առ. Ժ Ե 13): Զի ճշմարտութիւն խոկասց կոկորդ իմ, և պիղծ են առաջի իմ շրբունք սուսոք (Առ. Ը 7): Որ իմաստուն է յիրս՝ գտանէ զրարիս, և որ յուսայ ի Տէր՝ երանելի է (Առ. Ժ Զ 20):

բ) Հետադաս՝ Վասն այսորիկ դու զիմաստութիւն բարողեն, զի հանձար ծայնատու լիցի թեզ (Առ. Ը 1):

գ) Միջադաս՝ Եւ ամենայն ազգս որ երկնչին ի նմանէ և գործէ զարդարութիւն, ընդունելի է նմա (Գործ. Ժ 35):

դ) Համաստորադաս՝ Այր մի էր տանուտէր որ տնկեաց այզի և ցանցով պատեաց զնա, և փորեաց ի նմա հինձան և շինեաց աշխարակ, և ետ զնա ցմշակս, և զնաց ի տարաշխարի (Մատթ. Ի Ա 33):

ե) Ենթաստորադաս՝ Այլ հաստատուն իիմն Աստուծոյ կայ և ունի զկնիքս զայս, թէ ծանեալ Տէր զայնուիկ որ իրն են (Թուլք առ Տիմոթ. Բ 19):

3. Խառը. համարաս և ստորադաս բաղադրիչները հաջորդում են միմյանց՝ նախադաս և հետադաս շարադասությամբ, ինչպես՝ Պիղծ է առաջի Տեառն ամենայն մեծամիտ. որ ճեռնամուս լինի տարապարտուց՝ ոչ արդարացի (Առ. Ժ Զ 3): Որ մերժէ զիսրատ ատեայ զանձն, որ պահէ զյանդիմանութիւն՝ ստանայ զիանձար (Առ. Ժ Ե 32):

ա) Խառը շարադասությամբ գործածվող բաղադրիչներից մեկում ստորոգումը կապվում է սեռական հոլովով ենթակայի՛ հետ, ինչպես՝ Սսէք իմ ինձ՝ որ ընդ օրինօքն կամիք լինել, չիցէ՞ ընթերցեալ ձեր զորենս (Թուլք առ Գաղ. Դ 21):

բ) Թերի ստորոգումով՝ ստորոգման հաստկանիշ արտահայտող բաղադրիչներից մեկի զեղումով կամ բացակայությամբ: Այս դեպքում զեղումը և բացակայությունը նույնական երևույթներ չեն:

Եթե միդեպքում զեղումը է պարզ կամ բաղադրյալ ստորոգյալի մասը՝ օժանդակ բայց կամ հաճագույցը, ապա մյուս դեպքում նման երևույթ տեղի չի ունենում, որովհետև հաստկանիշն ու վերագրումը համատեղված են հանդես գալիս դերքայական ձևում: Այսպիսով կունենամք հետևյալ կառույցները:

1. Օժանդակ բայի գեղումով. հաստկապես վաղակատար - հարակատար ժամանակածնով արտահայտված ստորոգյալի օժանդակ բայր զեղումը է, և միայն դերքայով արտահայտված ստորոգյալի կրկնության հաճախականությամբ կառույցը ոճական բնույթ է ստանում, ինչպես՝ Անիծեալ լիցի մարդն որ արասցէ դրօշեալ և ծուածոյ, զի պիղծ է Տեառն ճեռագործ ճարտարի, և նիցէ զնա ի քարտեան... Անիծեալ՝ որ անարգեսց զիայր իր կամ զմայր իր... Անիծեալ՝ որ փոխեսց զահմանս ընկե-

րի իրոյ... Անիծեալ՝ որ խոտորիցէ զիրալունս եկին և սրբոյ և այրոյ... Անիծեալ՝ որ մոլորեցուսցէ թի իրոյ... Անիծեալ՝ որ ննջեսց ընդ կնոջ հօր իրոյ... Անիծեալ՝ որ ննջեսց ընդ ամենապարհէ... Անիծեալ՝ որ ննջեսց ընդ կամ ամենասույնություն ենք բարդ իրությունը ամառնայի հաջորդական կամ արեան արարկանիցէ զընկեր իր նենգութեամբ... Անիծեալ՝ որ առնուցու կաշառ հարկանել զանձն արեան արդարությունների կամ խոսքի հաղորդումներից: Օրինակ՝ Զի մերձ է օր Տեառն մեծն, մերձ է և արագ յոյժ:

2. Հանգույցի գեղումով. բաղադրյալ ստորոգյալի վերադիրը մնում է, իսկ հանգույցը գեղչվում է, որով խոսքը ոչ միայն կարծառություն տեսանում, այլև դիպուկ արտահայտչականություն է ստանում: Օրինակ՝ Այսուհետև չես ծառայ, այլ որդի, եթէ որդի, և ծառանց Աստուծոյ (Թուլք առ Գաղ. Դ 7): Ձի մերձ է օր Տեառն մեծն, մերձ է և արագ յոյժ. ձայն ատուր Տեառն խիստ և դառն Աստուծոյ Սարգ. Սով. Ա 14): Մերձ է օր Տեառն մեծն, մերձ է և արագ յոյժ. ձայն ատուր Տեառն խիստ և դառն (Աստուծոյ Սարգ. Սով. Ա 14): Անցէ Աստուծոյ ի վերայ զարդում երկնից զծնոն իր, և ի վերայ բազատրաց երկիր՝ որ ի վերայ երկիր Անցէ Աստուծոյ ի վերայ զարդում երկնից զծնոն իր, և ի վերայ բազատրաց երկիր (Եսայի Ի Դ 21): Եթեովացիք և Եղիստոս զօրություն նորա, և չիք չափ փախստեան նորա, և Լիբեացիք եղեն օգնականք նորա (Նաւում Գ 8):

3. Օժանդակ բայի բացակայությամբ: Դերքայական նախադասություններում, կառուցված անցյալ դերքայով, կարող է զեղչվել կարող է նաև բացական լինել կամ ուղղակի ասած՝ բացառվել: Եթե անցյալ դերքայով կառուցված դերքայական նախադասություններում ենթական դրվագ է ուղղական հոլովով, դերքայով կառուցված դերքայական նախադասություններում ենթական դրվագ է ուղղական հոլովով կամ ասած՝ օժանդակ բայր, զեղչված է, իսկ եթե ենթական սեապան նրանու կամ ասած՝ օժանդակ բայր սուրոգյալի մի մասը՝ օժանդակ բայր, զեղչված է, ոչ դերքայով կամ ասած՝ օժանդակ բայր զեղչում չկա, քանի որ դերքայով անկախ գործածություն ունի: Մովյալ դեպքում գործ ունենք դերքայ - ստորոգյալի հետ:

Համեմատենք այդպիսի կառույցները:

Օժանդակ բայի

բացառում

Արջառ քո սպանեալ առաջի քո, և մի կերիցնես ի նմանէ. էշ քո յափշտակեալ ի քէն, և մի դարձծի առ քեզ, ոչխար քո մատնեալ թշնամնաց քոց, և ոչ ոք իցէ որ օգնիցէ քեզ: Ուստեղը քո և դստերը քո մատնեալ ազգի օտարի, և աշք քո կկողեալ հայիցին ի նոսա, և ոչ հասանիցէ ճեռն քո (Երկրորդ. օրինաց Ի Ը 31):

Եղարք, աղաշն զգենգ, չիք իմ ձեր մեղուցեալ առ իս (Թուլք առ Գաղ. Դ 12): Դարձեալ յանելեալ Յորայ յառակի իրուս ասէ, Կենդանի է Տէր որ այսպէս դատեցաւ զին (Յովլ Ի 1): Կրկնեալ անդրէն Եղիստայ ասէ, Լուարուք, լուարուք բանից իմոց (Յովլ Ի Ա 1): Կրկնեալ անդրէն Եղիստայ ասէ, Լուարուք իմձ, իմաստունք, ունկնդիր լերուք, հանձարեղը (Յովլ. Լ Դ 1): Դարձեալ կրկնեալ Տեառն յամպոյն՝ ասէ ցՅոր, Ոչ այդպէս, այլ պնդեա իբրև այր զմէջ քո, ևս հարցից, և դու տուր իմձ պատասխանի (Յովլ Ի 1):

Օժանդակ բայի բացառումով կառույցներ կարող են լինել նաև նախադասուր անորոշ դերքայով: Հաճախ նախադասուր անորոշը և անցյալ դերքայը կարող են գործածվել զուգահեռարար, ինչպես՝ Յանցան մրկլիքի ամպարիշտն, իսկ արդարոյն խոյս տուեալ կեցցէ յալիտեան (Առ. Ժ Զ 25):

Անկախ անորոշ կառույցը ևս օժանդակ բայի բացառումով կառույց է, ինչպես՝ Եւ էր հայր նորա Զարեհ, որդի որդույն Եսաւայ և մայր նորա Բոսորացի, որպէս զի լիմել նմա հինգերորդ յԱրքահամէ (Յովլ Ի Բ 17):

III. Առանց ստորոգման կամ անստորոգումով. սրանք այնպիսի կառու

ատոր Տեառն խիստ և դառն, կարգեալ զօրատոր: Օր բարկութեան օրն այն, օր Անդութեան և Կտանգի, օր թշուառութեան և ապականութեան, օր խաւարի և միզի, օր ամպոյ և մառախղոյ. Օր փողոյ և աղաղակի ի վերայ ամուր քաղաքաց, և ի վերայ անկեանց բարձանց(Մարգ. Սով. Ա 14):

Այս օրինակում մերձէ բաղադրյալ ստորագյալն ամբողջությամբ գեղշված է, որը վերականգնվում է առաջին նախադասության հաղորդումից. մերձէ օր:

2. Ստորագում չունեցող՝ անստորոգումով կառույցները միակազմ նախադասություններ են, որոնք ձևավորվում են դերքայով և անուն խոսրի մասով:

ա) Անկախ դերքայներով ճևավորված կառույցները դերքայական նախադասությունների մի տեսակն են՝ Դրանք անորոշ, անդեմ, հետևապես նաև անստորոգում կառույցներ են, սակայն նախադասության արժեք ունեն, ըմբռնվում են որպես միտք արտահայտող դերքայական կառույցներ:

Օրինակ՝ Ծանաչել գիմաստություն և զիրատ, իմանալ զբանս հանճարոյ, Ընդունել զդարձուածս բանից, ի միտ առնուլ զարդարութիւն ճշմարիտ, և ուղղել զիրատունս (Առ. Ա 2):

թ) Անվանական կառույցները դյուրին շարադասություն ունեն. կարող են նախադասվել կամ հետադասվել համադասաւ և ստորադաս նախադասություններին: Դրանք երբեմն քիչ են զանազանված ամբողջությամբ գեղչում ունեցող կառույցներից:

Օրինակ՝ Արած զոր ետև Ամբակում մարզարէ (Մարզարէ. Ամք. Ա 1): **Աղօթք** Ամբակումայ մարզարէի երգով, Տէր զլուր քո լուայ... (Անդ, Գ 1): Աստուած ի Թեմանայ եկեսցէ, և Սուրբն ի հովանաւոր և յանտառախիս լեռնէ: **Հանգիստ:** Ծածկեցին զերկինս փառք նորա (Անդ, Գ 3): Ամովնայ բնակեալ է ի մէջ զետոց, և **Զուրք** շուրջ զնովաւ որոյ սկիզբն ձով, և **Զուրք** պարիսազ նորա (Նաև. Գ 8): **Ահ,** **զուրք** և **որոգայթ** ի վերայ ձեր, բնակիչը երկրի (Եսայի ԲԴ 17): **Ահեղ և եղկեցի,** և դատաստան նորա յանձնէ իւրմէ եղիցի և առած իւր յինքնենէ ելցէ (Մարզարէ. Ամք. Ա 7):

Ստորոգման հատկանշից զատ՝ Աստվածաշնչի բարդ նախադասությունները զանազան կառույցներ են ունենում՝ կապված որոշ բառերի, այդ բվում՝ շաղկապների, բառակապակցությունների, հավելյական ծևերի, կրկնությունների, ոճական արտահայտությունների և լեզվական այլ իրողությունների հետ:

Նշենք այդպիսի կառույցներից մի քանիսը:

1. Բարդ նախադասության բաղադրիչները (նաև նախադասության անդամները) կապակցվում են չշաղկապով: Կարելի է ասել Աստվածաշունչը հեղեղված է կ - երով, և թվում է, թե այդ շաղկապի անհամար կրկնությունները պետք է ձանձրացնեն զննեցողին և դիտվեն ավելորդություններ: Մինչդեռ այդպես չէ. կրկնություններով առանձնանում, շեշտվում են գործողությունները, նրանց հետ կապ ունեցեղ առարկաներն ու երևույթները, իսուրը կարծես հանգավորվում է՝ առաջացնելով բանաստեղծական ռաւարություն: Ի ոճեթուառո սիրով է ուսումնական այս կ - երու:

Օրինակ՝ Եւ ընդ առաջ եղաւ Աստուած Բաղամու, և արկ քանի ի բերան նորա, և ասէ, Դարձիր անդրէն առ Բաղակ, և այսպէս խօսեցիս: Եւ դարձաւ առ նա. և նա կայր ի վերայ ողջակիզին իւրոյ, և ամենամի իշխանութիւնն ան է ամա Բարսաւ (Թիւր Իջ 16):

2. Երրայական բնագրից հայերենին են անցել¹⁰ մի քանի թարմատարներ կամ զարդահավելվածներ՝ և եղև, և եղիցի, և լինէր և այլն, որոնք դրվում են բարդ նախադասության ինչպես նաև նրա բաղադրիչների սկզբին՝ հաճախ հարադրաբար ունենալով անորոշ դերքայ, կազմելով որոշ ոճական արտահայտություններ՝ և եղև շիմել, եղիցին հայել և այլն: Օրինակ՝ Եւ եղև ի սրտի Դաւթի հօր իմոյ շիմել տուն. Վասն զի եղև ի սրտի քում շիմել տուն անուան իմոյ՝ բարտք արարեր զի եղև այդ ի սրտի քում (Մնաց. երկ. Զ 7): Մի թղթուր ի ձեռաց. այլ եղիցին ականջք քո հայել յաղօքս ծառայից քոց, և անսալ խնդրուածոց որոց երկնշին յանուանէ քումնէ, և տուր իմձ գտանել զգթութիւնն առաջի առնս այսորիկ (Նէիմ. Ա 11):

Այսպիսի կառույցների երրայլական լինելը հաստատվում է բարգմանական փաստերով:

Այսպես ԵՌ անոի ժողովեցից և ածից ի տեղին զոր ընտրեցից և յորում թակէ անուն իմ ի նմա (Նէմ. Ա 9) օրինակում ընտրեցից բառը հայեցի է դարձված երրայերենի ընտրեցի ընակեցուցանել արտահայտությունից (տես՝ սողատակը՝ 7): Մեկ այլ օրինակում (Նէմ. Զ 10) երրայերենի գաճ սպանելով գրեց, և զայցեն սպանանելով գրեց գիշերի արտահայտությունները (տես՝ սողատակը՝ 8) հայերեն թարգմանված են՝ մի՛ որուժ հենաս Բանանինի սիւէրի անանանինի շահ անանանինի շահ:

3. Բարդ նախադասությունների կազմում կան քազմարիվ բառեր, արտահայտություններ, որոնք, գործածվելով հատկապես բաղադրիչ միավորների սկզբում, յուրահատուկ հնչերանց են ստեղծում և ընթերցողին, առավել և մասնագետին կողմնորոշում դեսի սահմենիք լինելու օրական հարցում:

ման, ենթադրություն, հաստատականություն, անորոշություն և որոշակիություն, իրաման և հորդոր, պարտադրանք, խնդրանք ու աղերսանք և այլ բազմապիսի իմաստներ արտահայտող բառեր ու կապակցություններ են: Բանն այն է, որ թարգմանական լեզվի բարդ նախադասության կառուցվածքային պայմանագրերը ոչ միայն որոշակի իմաստային, հերթանգային, քերականական և այլ հարաբերական միավորները ոչ միայն որոշակի իմաստային, հերթանգային, քերականական և այլ հարաբերություններ են արտահայտում, այլև հեշտագին բափանցում են գրականության, հատկապես քնարերգության, ինչու չէ, հոեսորաբանության ու ճարտասանության մեջ:

Մի - երկու օրինակ

Երկրորդական նախադասություններում **եթէ** շաղկապի կրկսությամբ պրատու և պայման գտնա
վարը, որը որքան ճշմարիտ շարակյուսական միջոց է, նույնքան էլ բանաստեղծություն է, ինչպես՝ Եր-
եթէ ընդեկուզես զըրթունս քո ընդ շրթունս իմ, միայն թէ ուղիղ իցես: **Եթէ** իմաստուն լինիցի սիրո քո, ու-
րախ արասցես և զիմ սիրու (*Առ. ԻԳ 15:*) Եթէ ոչ Տէր շինէ զոտոն, ի նանիր կաստակին շինողը նորա, ե-
թէ ոչ Տէր պահէ զքաղաք, ընդունայն տքնին պահապանք նորա (*Սաղ. ԾԻՉ 1:*) Խրատական
է՝ **Եթէ** զնաց սիրու իմ զիետ կառջ առն այլոյ, **եթէ** դարանակալ եղէ առ դրուն տան
նորա, լիցի հածոյ և իմ կինն այլում, և մանկունք իմ տառապեսցին (*Յովը ԼՍ 9:*)

Բարդ նախաղասությամբ դյուրին է հորդրոել, ըստգծել ինչ - որ սրտք, զարաւում այս զա և այս զա դափարը և այլն, ինչպես՝ Բայց աղէ դու, Յոր, լուր զբան իմ, և ունկն դիր խօսից իմոց: Անաւասիկ բացի բերան իմ: Սուրբ է սիրտ իմ բանիք, իմաստութիւն շրբանց իմոց յստակս իմասցի: Հոգի աստուածեղէն է որ արար զիս, և շունչ Ավենակալի է որ ուսուցանէ զիս (Յովք Լ Գ. 1):

Աստվածաշնչի բարդ նախադասությունները չափազանց առատ կյութ են տալիս սրաց զարգացմանը վաճառքին առանձնահատկությունները բացատրելու, մեկնարանելու համար, որոնք օգնում են բնագիր որ ճիշտ հասկանալու և բարգմանելու հարցում:

Սեր կողմից կատարված բնութագրումները դեռևս սպառիչ լինել չեն կարող, հետևապես արօս այժմական ծավալել և ամբողջացնել:

ԾԱՆՈԹԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

1. Տես' Մ. Աբեղյան, Երևան, հ.Գ., Երևան, 1968, էջ 108:
  2. Վ. Առաքելյան, Հինգերորդ դարի հայ թարգմանական գրականության լեզուն և ոճը, Երևան, 1984, էջ 18:
  3. Անդ, էջ 60 - 210:
  4. Անդ, էջ 211 - 228:
  5. Հմտ. Գևորգ Զահորյան, Ստորոգումը և նրա արտահայտության միջոցները («Հայոց լեզուն և գրականությունը դպրոցում», Երևան, 1985, համար 1): Երանելի է (Առ. ԺՇ 20): Որ հանէ զիհն բարի՞ հանէ զբարիս, և որ ունի կին շում՝ անմիտ է և ամպարիչը (Առ. ԺՇ 22):
  6. Տես' Է.Ս. Ակրտչյան, Պարզ նախադասության կառուցվածքային առանձնահատկությունները գրաբարում (դրկուատեն.), Երևան - 1999, էջ 52 - 61:
  7. Անդ, էջ 52 - 56:
  8. Տես' Է. Ակրտչյան, Դերբայական կապակցության և դերբայական նախադասության փոխհարաբերությունը գրաբարում (ՀՍՍՀ ԳԱ «Լրաբեր հաս. գիտ.», 1984, # 8):
  9. Տես' Է. Ակրտչյան, նշվ. հոդվածը («Դերբ, կապակց. և...»):
  10. Հմտ. Վ. Առաքելյան, նշվ. աշխ., էջ 223: